

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE GENERAAL LEMANSTRAAT 27 TE ANTWERPEN

ARCHEOLOGIENOTA

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 764

Rapport opgemaakt door: Sebastiaan Goovaerts

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

augustus 2018

Dossiernr.: 24235

OE: 2018H161

Inhoud

Deel 2: programma van maatregelen

1	Inleiding	3
1.1	Administratieve gegevens	3
1.2	Wettelijk kader	4
1.3	Gemotiveerd advies	4
2	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	6
3	Bibliografie	7

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

---

1 INLEIDING

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2018H161
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO NV.
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	Generaal Lemanstraat 27
- Postcode :	2018
- Fusiegemeente :	Antwerpen
- Land :	België
Lambertcoördinaten 1972 (EPSG:31370)	xMin: 152850.30 yMin: 209518.34 xMax: 152947.05 yMax: 209580.99
Kadaster	
- Gemeente :	Antwerpen
- Afdeling :	ANTWERPEN 10 AF
- Sectie :	K
- Percelen :	0006/00R004
Onderzoekstermijn	augustus 2018

1.2 WETTELIJK KADER

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Generaal Lemanstraat 27 te Antwerpen. Deze werken houden het strippen en verbouwen van twee bestaande gebouwen in, alsook het uitbreiden van de bestaande gebouwen en kelderverdiepingen. Hiernaast worden ook nog tuinen aangelegd.

De beoogde graafwerken worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de 3.000m² overschrijdt (totale opp. 4.286m²), de ingreep in de bodem de 1.000m² overschrijdt moet er, in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel van de site te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet).

1.3 GEMOTIVEERD ADVIES

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van de vooropgestelde werken aan de Generaal Lemanstraat 27 te Antwerpen. Het doel van dit onderzoek was driedig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten slotte werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering

1. Uit het historisch en landschappelijke onderzoek blijkt dat het terrein gekarteerd is als bebouwd gebied (OB- bodem). Historische kaartmateriaal toont aan dat het onderzoeksgebied tenminste vanaf de tweede helft van de 18de eeuw gedeeltelijk onbebouwd was. Een uitzondering hier is de grote villa die er zeker vanaf 1843 tot en met het begin van de jaren 1990 stond. De CAI meldingen in omgeving van het onderzoek beperken zich tot cartografische indicaties van de Ferrariskaart uit de tweede helft van de 18de eeuw. Onderzoek van deze kaart toont aan dat ten tijde van de kaartopname het onderzoeksgebied grotendeels onbebouwd was.
2. Er kan met zekerheid gesteld worden dat het bodemarchief ter hoogte van het onderzoeksgebied, door de aanleg van een ondergrondse parkeergarage tot op ca -5.74mMV, fel verstoord is en dit voor ca. 2.506m² oftewel 58,5% van het onderzoeksgebied. Het is waarschijnlijk dat deze bodemverstoring wijder verspreid is dan het huidige kelderoppervlakte als de aanlegput van de kelder in acht wordt gehouden. Hiernaast geven de resultaten van een sonderingsonderzoek, uitgevoerd door Geosonda in 2018, aan dat er sprake is van bodemverstoring tot minstens -2,5mMV.
3. De geplande werken beperken zich tot het strippen en grondig verbouwen van de huidige bebouwing en de uitbreiding van de ondergrondse kelderverdieping. Vanwege de reeds aanwezige ondergrondse parkeergarage zal de geplande bodemverstoring zich echter beperken tot het uitbreiden van de ondergrondse parkeergarage met respectievelijk volumes van 412m² en van 385m² (oftewel 18% van de totale oppervlakte), elk op een diepte van - 5,74mMV. Hiernaast worden ook tuinzones aangelegd, deze zullen echter slechts voor een minieme bodemverstoring (volgens conservatieve schatting ca. -0,30mMV) zorgen die in de toplaag zal plaatsvinden.

Uit 1, 2 en 3 kan geconcludeerd worden dat de verwachting om archeologische resten aan te treffen eerder laag is gezien de recente bodemverstoring die reeds plaatsvond op het onderzoeksgebied in de vorm van de aanleg van een ondergrondse parkeergarage. Hiernaast vindt de uitbreiding van de bestaande kelderverdiepingen plaats op locaties die op historisch kaartenmateriaal onbebouwd worden aangeduid, wat de kans op het aantreffen van historische structuren vanaf de nieuwe tijd eerder laag maakt. Tenslotte beperken de zones waar een ernstige bodemverstoring zal plaatsvinden zich tot twee losstaande zones van in totaal ca. 800m² elk die bovendien vlakbij de bestaande kelders liggen en dus waarschijnlijk reeds verstoord zijn bij de bouw van deze kelders. Het potentieel tot wetenschappelijke kennisvermeerdering wordt dan ook eerder laag ingeschat. Een kosten-baten analyse pleit dan ook voor een **vrijgave** van het terrein.

2 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	Director		20 augustus 2018
Toon Moeskops	Business Unit Manager		20 augustus 2018
Anouk Van der Kelen	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		20 augustus 2018

3 BIBLIOGRAFIE

CadGIS 2018: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 24 juni 2018).

Cartesius 2016: Topografische kaart 1933/1883 [online], <http://cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BBDE85A1A-9065-4DD4-94DB-6B7E8ECCCE9D%7D> (geraadpleegd op 24 juni 2018)

Databank Ondergrond Vlaanderen 1989: Rapport 1989088925, <https://www.dov.vlaanderen.be/zoeken-ocdov/proxy-boring/boorstaat/1989-088925/rapport/rapportboringstandaard?titel=DOV%20Boorrapport> (geraadpleegd op 24 juni 2018).

Geoportaal onroerend Erfgoed: Centraal Archeologische Inventaris [online], geo.onroerenderfgoed.be (geraadpleegd op 24 juni 2018)

Geopunt Vlaanderen 2018: Basiskaarten (orthofoto's 1971/2015; GRB, topografische kaart (klassieke reeks)) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 24 juni 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 24 juni 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Bodemkaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 24 juni 2018)

Inventaris Onroerend Erfgoed: Inventaris bouwkundig erfgoed [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300554> (geraadpleegd op 24 juni 2018).

Molenecho's 2018: Het Belgisch molenbestand, <http://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?AdvSearch=4473> (geraadpleegd op 24 juni 2018)

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 24 juni 2018).

Structuurplan Tervuren 2008: Tekstboek, <http://www.tervuren.be/Download.aspx?ID=83> (geraadpleegd op 24 juni 2018).

Van Ranst E & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent: Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent.